

Катроша Л. Система державних закупівель в Україні: теоретичні аспекти [Електронний ресурс] / Л. Катроша // Соціально-економічні проблеми і держава. — 2012. — Вип. 2 (7). — С. 98-107. — Режим доступу до журн. :

<http://sepd.tntu.edu.ua/images/stories/pdf/2012/12klvuta.pdf>.

УДК 341.233.11(477)
JEL Classification: H57

Людмила Катроша

Національний банк України,
вул. Інститутська, 9, м. Київ, 01601, Україна
e-mail: katrosha@bank.gov.ua
головний аудитор Департаменту аудиту НБУ, аспірант

СИСТЕМА ДЕРЖАВНИХ ЗАКУПІВЕЛЬ В УКРАЇНІ: ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ

***Анотація.** Метою статті є аналіз ролі, завдань, функцій та принципів системи державних закупівель, а також дослідження існуючих підходів до визначення її сутності і структури та формування власного авторського підходу.*

Основними завданнями дослідження є проведення аналізу функцій державних закупівель у їх тісному взаємозв'язку з функціями державного фінансового контролю; визначення ролі та місця державних закупівель як інструмента реалізації теорій добробуту та соціальних благ; дослідження основних підходів до визначення поняття “система державних закупівель” та побудови її структури; визначення принципів функціонування системи державних закупівель та факторів впливу на неї.

Результати проведеного дослідження полягають у визначенні місця фінансового контролю у системі державних закупівель України та формуванні авторського підходу щодо визначення сутності та структури системи державних закупівель з урахуванням необхідності здійснення контролю і моніторингу на кожному з етапів придбання товарів, робіт та послуг.

***Ключові слова:** державні закупівлі, державний фінансовий контроль, система державних закупівель, функції державних закупівель, принципи державних закупівель.*

Людмила Катроша

СИСТЕМА ГОСУДАРСТВЕННЫХ ЗАКУПОК В УКРАИНЕ: ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ

***Аннотация.** Целью статьи является анализ роли, задач, функций и принципов системы государственных закупок, а также исследование существующих подходов к определению ее сущности и структуры и формирования собственного авторского подхода.*

Основными исследования являются проведение анализа функций государственных закупок в их тесной взаимосвязи с функциями государственного финансового контроля; определение роли и места государственных закупок как инструмента реализации теорий благосостояния и социальных благ; исследование основных подходов к определению понятия “система государственных закупок” и построения ее структуры; определение принципов функционирования системы государственных закупок и факторов влияния на нее.

Результаты проведенного исследования заключаются в определении места финансового контроля в системе государственных закупок Украины и формировании

Katrosha, L. (2012). Public procurement system in Ukraine: theoretical aspects [Systema derzhavnykh zakupivel' v Ukraini: teoretychni aspekty]. *Sotsial'no-ekonomichni problemy i derzhava - Socio-Economic Problems and the State* [online]. 7 (2), p.98-107. [Accessed December 2012]. Available from: < <http://sepd.tntu.edu.ua/images/stories/pdf/2012/12klvuta.pdf> >.

авторского подхода относительно определения сущности и структуры системы государственных закупок с учетом необходимости осуществления контроля и мониторинга на каждом из этапов приобретения товаров, работ и услуг.

Ключевые слова: государственные закупки, государственный финансовый контроль, система государственных закупок, функции государственных закупок, принципы государственных закупок.

Liudmyla Katrosha

National Bank of Ukraine
Instytuts'ka str. 9, Kyiv, 01601, Ukraine

e-mail: katrosha@bank.gov.ua

Chief Auditor, Audit Department of the NBU, postgraduate student

PUBLIC PROCUREMENT SYSTEM IN UKRAINE: THEORETICAL ASPECTS

Abstract. *The article aims to analyze the role, tasks, functions and principles of public procurement system, to study existing approaches to determining of its nature and structure and to develop the author's own approach.*

The main tasks of the study is to analyze the functions of public procurements in their close relationship with the functions of state financial control; to determine the role and place of public procurement as a tool for realization of the theories of welfare and social benefits; to study the main approaches to the definition of "public procurement" and its structure; to establish the main principles behind effective public procurement system and the factors of influence.

The study resulted in identification of the financial control point in the public procurement system of Ukraine and development of the author's approach to determining of the nature and structure of public procurement system taking into account the need to control and monitor the process at every stage of purchase of goods and services.

Keywords: *public procurement, state financial control, public procurement system, public procurement functions, principles of public procurement.*

Постановка проблеми. В умовах неспроможності ринкової економіки забезпечити надання необхідних суспільних благ роль держави, як складного соціально-економічного утворення, конкретизується через систему державних закупівель.

Дослідження концептуальних основ її організації, підходів до визначення сутності, функцій, принципів функціонування є підґрунтям для того, щоб поглибити розуміння державного фінансового контролю у межах цієї системи.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Державні закупівлі є предметом тривалих наукових дискусій як серед зарубіжних, так і вітчизняних фахівців. Це обумовлено високим рівнем корупції, складністю проведення процедури закупівель, їх важливістю для забезпечення суспільних потреб. Серед науковців, у працях яких розглядається проблематика державних закупівель, слід виділити М. Афанасьєва [1], У. Бурханова [1], В. Зубара [4], В. Колотія [5], К. Кузнецова [6], О. Овсянюк-Берданіну [7], Г. Пінькас [9], В. Смиричинського [11], І. Смотрицьку [12], Н. Ткаченко [14], І. Школьник [15] та інших.

Не зважаючи на досить детальний розгляд державних закупівель вищевказаними науковцями, **невирішені раніше частини досліджуваної проблеми** концентруються навколо необхідності розширення ролі державного фінансового контролю в системі державних закупівель, напрацювання єдиних підходів щодо розуміння сутності та структури системи державних закупівель, невід'ємною складовою якої є етапи контролю і моніторингу.

Метою статті є аналіз ролі, завдань, функцій та принципів системи державних закупівель, а також дослідження існуючих підходів до визначення її сутності і структури та формування власного авторського підходу.

Виклад основного матеріалу. Найбільш ґрунтовне висвітлення ролі державних закупівель у задоволенні державних потреб показано у працях теоретиків суспільного добробуту (А. Пігу, В. Парето, Дж. А. Гобсон, Ф. Еджуорт) та прихильників концепції суспільних благ (П. Самуельсон, Р. Масгрейв). Існування значного переліку так званих «екстерналій» переконливо доводить неспроможність ринку забезпечити обороноздатність країни, структурні перетворення в економіці, захист довкілля, виконання зобов'язань на міжнародних ринках і є визначальним аргументом на користь необхідності і доцільності системи державних закупівель. На теорії суспільних благ існує взаємодія держави та приватного сектору для постачання цих благ, яка опосередкована інститутом державних закупівель [1]. Отже, ключовою метою функціонування системи державних закупівель є забезпечення потреб держави у товарах, роботах, послугах належної якості для виконання нею своїх функцій, пов'язаних зі створенням та розподілом суспільних благ.

Насамперед, на нашу думку, реалізація вказаної мети не матиме змісту без організації дієвого контролю з боку контролюючих органів. Таким чином, розуміння функцій державних закупівель необхідно доповнити певними контрольними елементами, що включені до кожної з них в межах кожного з рівнів контролю (зовнішнього контролю, внутрішнього аудиту, внутрішнього контролю). Детально розглянемо кожну з функцій державних закупівель (правову, стратегічну, економічну, фінансову, інформаційну) у їх тісному і нерозривному зв'язку з функціями, що покладаються на державний фінансовий контроль.

Правова функція державних закупівель та профілактично-запобіжна функції державного фінансового контролю співвідносяться у частині створення єдиного нормативно-правового поля, у якому відбувається процес державних закупівель, що відповідає кращій світовій практиці закупівельної діяльності, дотримання міжнародних стандартів державних закупівель та національного законодавства, запобігання корупційним діям та ефективного використання державних фінансових ресурсів. Крім того, правозахисна функція державного фінансового контролю передусім спрямована на виявлення неправомірних дій посадових осіб і порушень у сфері державних закупівель та притягнення винних до встановлених законодавством видів відповідальності [8].

Стратегічна функція державних закупівель направлена, перш за все, на підтримання перспективних галузей економіки, захист національних виробників на ринку інноваційних технологій, забезпечення структурної перебудови економіки країни, націленої на підвищення суспільного добробуту в майбутньому. Вказані завдання базуються на вираженій державній політиці у сфері державних закупівель, яка враховує минулий досвід функціонування державних закупівель та направлена на недопущення інерційного її розвитку, недоліків і порушень у ній. Поряд з цим, першочергову роль у діяльності органів державного фінансового контролю має конкретна робота щодо прогнозування напрямів ефективного використання державних ресурсів, тісно пов'язаних з пріоритетними напрямками державної соціальної, фінансової, бюджетної політики, яка втілена у прогностично-практичній функції державного фінансового контролю.

Економічна функція державних закупівель реалізується у регулятивному (вплив на ключові економічні індикатори, зокрема на сукупний попит) та соціальному (забезпечення населення потрібною кількістю робочих місць, підвищення рівня зайнятості, стандартів якості життя) аспектах. Регулятивний аспект державних закупівель підкреслює у своїй праці В. Смиричинський [11]. Відповідно до окресленої економічної функції державних закупівель, мобілізаційно-стимулююча функція державного фінансового контролю також носить регулятивний характер у відношенні до учасників державних закупівель, за рахунок як каральних важелів впливу так і прикладів передового досвіду організації процесу державних закупівель.

Науково-пізнавальна функція та функція зворотного зв'язку державного фінансового контролю як функція виявлення закономірностей, принципів, процесів, пов'язаних із використанням державних фінансових ресурсів та кінцевими результатами державного фінансового контролю тісно пов'язана з фінансовою функцією державних закупівель через виявлення резервів та додаткових джерел фінансових ресурсів, відхилень при їх використанні, встановлення причин цих відхилень контрольними органами та врахування їх у подальшому формуванні витратних статей державного і місцевого бюджетів, спрямованих на здійснення державних закупівель.

Інформаційно-аналітична функція державного фінансового контролю виявляється у тім, що контрольна інформація є підставою для прийняття відповідних рішень, які забезпечать ефективність витрачання державних фінансових ресурсів у процесі державних закупівель [3]. Поряд з цим інформаційна функція державних закупівель має бути заснована на відкритості закупівельного процесу, його прозорості, широкого висвітлення та доступності громадськості до інформації, що стосується використання цих ресурсів.

Розглянувши роль державних закупівель як інструмента реалізації теорій добробуту та суспільних благ, а також її функції у тісному взаємозв'язку з функціями державного фінансового контролю, варто зупинитись на виробленні єдиного підходу до розуміння економічної сутності системи державних закупівель.

Аналіз наведених підходів до визначення поняття «система державних закупівель» показав, що у міжнародному законодавстві використовуються спрощені дефініції закупівель товарів, робіт та послуг: ... закупівлі означають придбання будь-якими способами товарів, робіт або послуг [13]. У Генеральних угодах про тарифи і торгівлю та про торгівлю послугами у визначенні закупівель підкреслюється їх призначення не для комерційного продажу.

Підходи науковців відрізняються своїм плюралізмом: І. Смотрицька розглядає державні закупівлі з позиції системного підходу, В. Зубар підкреслює джерела державних фінансових ресурсів, призначені для фінансування закупівель, Г. Пінькас наголошує на принципах проведення закупівель.

Окрім того, поряд з поняттям «система державних закупівель» досить часто використовують поняття «прок'юремент» (з англ. *procurement*). На нашу думку, поняття «система державних закупівель» є родовим поняттям, а поняття «прок'юремент» як сукупність методів і способів проведення закупівель – видовим поняттям і, безумовно, міститься в межах системи державних закупівель. Отже, недоцільно ототожнювати ці поняття, навіть з огляду на те, що у світовій практиці використовується лише поняття «прок'юремент».

На наш погляд, у понятті «система державних закупівель» має підкреслюватися: по-перше, основний учасник відносин з приводу купівлі товарів, робіт, послуг, а саме держава, що є визначальним для характеру цих відносин; по-друге, визначення даного поняття повинне базуватись на системному підході; по-третє - містити предмет відносин (суспільні блага, втілені у товарах, роботах та послугах) і, по-четверте, враховувати основні принципи та названі функції державних закупівель.

Серед проаналізованих у наукових джерелах принципів функціонування системи державних закупівель найбільш релевантними і такими, що взаємовиключають один одного та не дублюються, з нашого погляду, є принципи економічності, ефективності, гласності, конкурентності, та відповідальності.

Наведемо детальну характеристику кожного з них, звертаючи особливу увагу на окремі принципи, що застосовуються науковцями та законодавцем як синоніми.

Принципи економічності та ефективності досить тісно поєднані через мінімізацію витрат на здійснення державних закупівель за максимізації ефекту, що отримується від них: співвідношення ціна та якість продукції, товарів, робіт, послуг як предмета закупівель, строки та вартість проведення самих закупівельних процедур повинні бути оптимальними і взаємопов'язаними.

Принцип гласності реалізується через відкритість і прозорість (транспарентність) закупівельних процедур, оприлюднення достовірної, повної, своєчасної та співставної інформації про проведення державних закупівель та сприяння доступності даної інформації широкому загалу зацікавлених сторін, зокрема громадськості.

Принцип конкурентності передбачає недискримінацію та недискредитацію учасників закупівель, їх рівноправність, справедливість, об'єктивність та неупередженість в наданні доступу до торгів та оцінці конкурсних пропозицій. Певною особливістю принципу конкурентності є співвідношення протекціонізму до національних виробників і рівного доступу до конкурсних торгів учасників з інших країн.

Принцип відповідальності полягає в обґрунтованості та обов'язковості виконання договірних вимог учасниками закупівель, а також встановлення механізму підзвітності цих учасників за використані державні фінансові ресурси.

З урахуванням окреслених обов'язкових елементів, що мають включатися у поняття «система державних закупівель» запропонуємо його визначення. Система державних закупівель – це система економічних відносин між державою та суб'єктами господарювання, що опосередковує створення суспільних благ, шляхом купівлі товарів, робіт послуг, з метою задоволення державних потреб на принципах економічності, ефективності, гласності, конкурентності, що забезпечує виконання правової, стратегічної, економічної, фінансової та інформаційної функцій державних закупівель.

Серед факторів, що впливають на систему державних закупівель, слід назвати:

- політичні – існуючий політичний уклад, позиція щодо державних закупівель провладних партій, інтереси окремих політичних та бізнес-груп;
- культурно-соціальні – менталітет та особливості ведення бізнесу в окремо взятій державі;
- економічні – пріоритети та особливості бюджетного устрою і процесу, бюджетна, фінансова, соціальна, інноваційна та ін. види політик держави.

Від розуміння ролі та сутності системи державних закупівель, принципів і факторів, що її визначають перейдемо до характеристики її структури та організації.

На основі аналізу наукових джерел стосовно державних закупівель, прихильниками процесного підходу в аналізі систем державних закупівель виступають Г. Піньяс, Л. Андрєєва, К. Кузнєцова, О. Ковальова, О. Біловодська. Інституційного підходу до побудови системи державних закупівель дотримується В. Зубар.

На особливу увагу заслуговує змішаний підхід до структуризації системи державних закупівель послуг О. Овсянюк-Берданіної, що поєднує попередні підходи і виявляється у сукупності взаємовпливу чотирьох підсистем:

- організаційної – що охоплює систему органів загального (формують потреби у послугах) та спеціального (здійснюють контрольну, координаційну, консультаційну функції) призначення;
- функціональної – яка розглядається як сукупність організаційно-економічних засобів впливу (планування, моніторинг, аналіз, контроль, координування, консультування);
- інструментальної – охоплює елементи логістичного, кадрового, фінансового, інформаційного менеджменту, які умовно можна розділити на дві категорії: загальні та спеціальні;
- процедурної – що передбачає певну послідовність ітерацій закупівельного процесу залежно від обраних вихідних напрямків здійснення процедур закупівлі [7, с. 8].

Проте, на нашу думку, наведені підходи не повною мірою відображають систему державних закупівель, оскільки контролю, як одній з основних стадій державних закупівель, відводиться остання роль. Окрім того, моніторинг, як сукупність заходів безперервного спостереження за системою державних закупівель, взагалі не виділяється.

Контроль і моніторинг виступають єдиною ланкою між роллю системи державних закупівель для держави і забезпечення державних потреб у найбільш оптимальний спосіб із запобіганням корупції у цій сфері. Вищенаведене співвідношення функцій системи

державних закупівель та, власне, функцій контролю у сфері державних закупівель є прямим тому підтвердженням.

Звідси випливає, що необхідно поглибити підхід до структуризації системи державних закупівель з урахуванням притаманних їй функцій з акцентом на контрольній функції. Крім того, вказаний підхід повинен містити мету, завдання та принципи державних закупівель як окремий цільовий блок, об'єкт системи, ключові інститути – суб'єкти системи державних закупівель, етапи, які опосередковують відносини, що виникають між ними стосовно предмета закупівель, а також фактори, що на неї впливають. Графічно реалізація вказаного підходу наведено на рис. 1.

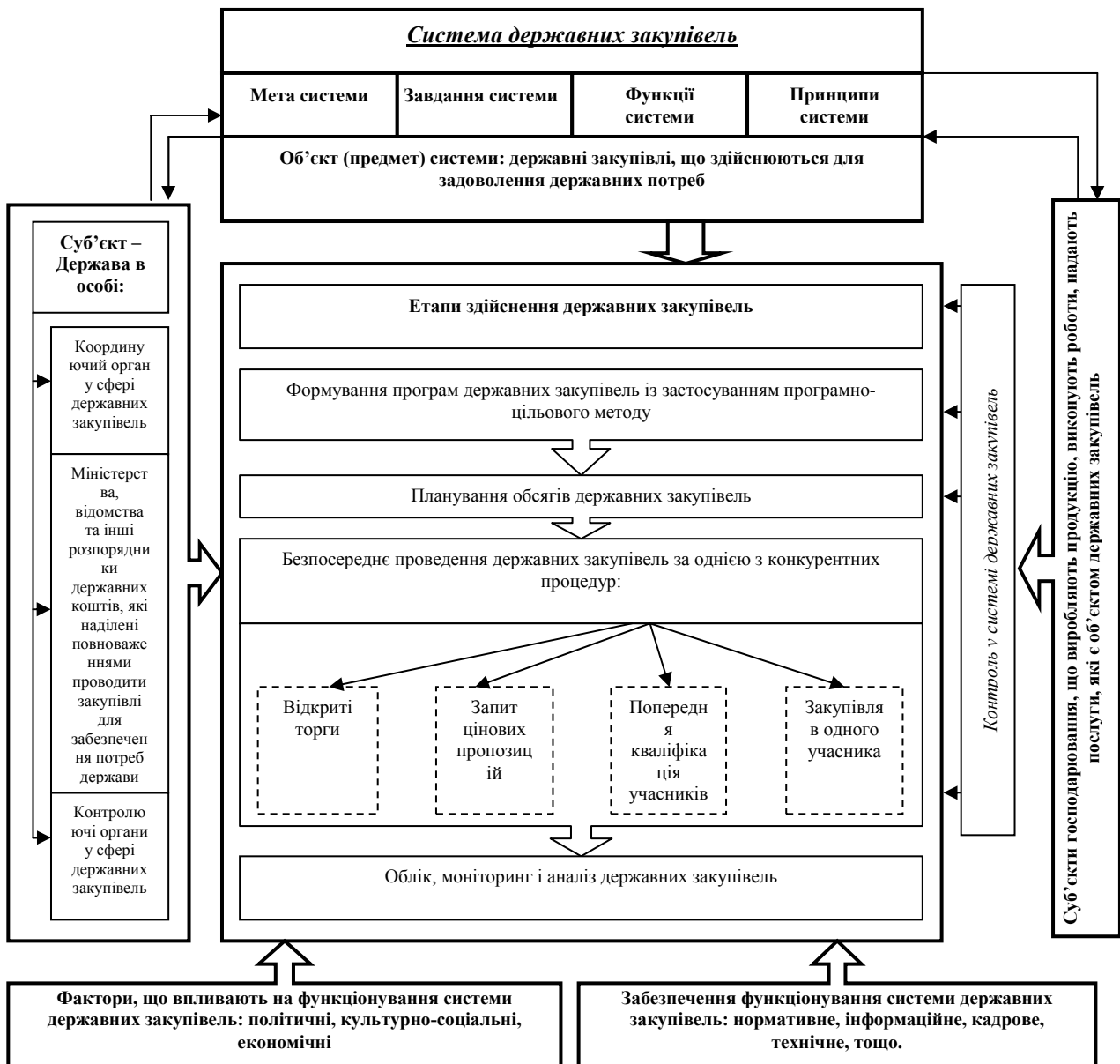

Рис. 1. Структура системи державних закупівель

Послідовно розглянемо наведені в його межах елементи системи державних закупівель.

Цільовий блок системи державних закупівель містить розглянуті у цьому підрозділі мету, завдання, функції системи державних закупівель та основні принципи її функціонування і в сукупності визначає особливості взаємодії суб'єктів господарювання та держави стосовно купівлі-продажу предмета закупівлі в ході послідовних дій (етапів).

При цьому слід відзначити єдність об'єкта системи державних закупівель та власне предмета державних закупівель, які конкретизуються у окремих товарах, роботах і послугах та втілюють у собі суспільні блага, призначенні для забезпечення державних потреб та в цілому складають основу системи державних закупівель.

Відповідно до загальноприйнятої у світі практики, що базується на Типовому законі ЮНСІТРАЛ [13], предмети державних закупівель прийнято поділяти на товари, роботи і послуги. До товарів, зазвичай, відносять сировину, вироби, обладнання і предмети у твердому, рідкому або газоподібному стані, електричну енергію, а також послуги, супутні поставкам товарів, якщо вартість таких послуг не перевищує вартості самих товарів. Під роботами мається на увазі будь-яка діяльність, пов'язана з будівництвом, реконструкцією, знесенням або ремонтом будівель, споруд або об'єктів, у тому числі підготовка будівельного майданчика, виїмка ґрунту, зведення, спорудження, монтаж і оздоблення, а також супутні будівельні послуги, такі як буріння, геодезичні роботи, аеро- і супутникова зйомка, сейсмічні дослідження та аналогічні послуги, якщо їх вартість не перевищує вартості робіт.

До послуг методом виключення відносять будь-який предмет закупівель, крім товарів і робіт [1, 2]. Таке ж визначення предмета закупівлі надано і в Законі України «Про здійснення державних закупівель». Відповідно до нього, предметом закупівлі виступають товари, роботи чи послуги, які закуповуються замовником у межах єдиної процедури закупівлі і на які учасникам дозволяється подавати пропозиції конкурсних торгів (кваліфікаційні, цінові пропозиції) або пропозиції на переговорах у разі застосування процедури закупівлі в одного учасника [10]. Предмет закупівлі визначається замовником у порядку, встановленому Уповноваженим органом.

Підтримуючи вказаний поділ предмета закупівлі, зазначимо, що відносини з приводу предмета закупівель виникають у двох основних суб'єктів – держави, в особі уповноважених нею органів (міністерств, відомств, інших розпорядників державних коштів), та суб'єктів господарювання. Крім того, до переліку суб'єктів системи державних закупівель неодмінно слід віднести, так званого координуючого суб'єкта – наразі його функції покладено на Міністерство економічного розвитку і торгівлі – та органи, що наділені контрольними повноваженнями в системі державних закупівель: Державна казначейська служба, Рахункова палата, Антимонопольний комітет України, Державна фінансова інспекція України, Державна служба статистики України.

Проведення державних закупівель в межах підходу до структуризації їх системи відбувається послідовно за етапами:

- формування програм державних закупівель – створення переліку пріоритетних державних програм соціального забезпечення та розвитку із орієнтацією на програмно-цільовий метод складання бюджету, який повноцінно дає змогу впровадити механізми державного фінансового контролю щодо взаємоузгодженості бюджетного кошторису та пріоритетних програм;
- планування державних закупівель – створення системи планів закупівель на основі прогнозних показників витрат, що характеризують потреби держави, вимагає здійснення контролю за правильністю визначення предметів та обсягів закупівель у співвідношенні до запланованих державних фінансових ресурсів;
- безпосереднього проведення державних закупівель – незалежно від обраного виду процедури закупівлі елементи контролю реалізуються через забезпечення рівноправності доступу потенційних учасників до торгів, встановлення об'єктивних та обґрунтованих критеріїв відбору, дотримання законодавства з питань закупівель в ході їх процесу, забезпечення його гласності;
- облік, моніторинг, аналіз державних закупівель – даний етап повною мірою відображає реалізацію інформаційно-аналітичної функції державного фінансового контролю у сфері державних закупівель, оскільки належне документування процедур, оформлення договірних відносин є підставою для проведення безперервного моніторингу здійснення

процедур закупівель, стану виконання договорів та аналізу відхилень від показників, установлених в них.

Визначальною рисою наведеної етапізації є перетворення етапу контролю з підпорядкованого нижчого і зазвичай останнього етапу на самостійний із встановленням тісного зв'язку з попередніми, що досягається за рахунок співвідношення функцій системи державних закупівель та контрольних функцій.

Окреме місце в системі державних закупівель посідає забезпечення її функціонування, що створює підґрунтя для проведення закупівельних процедур та фактори, що мають вплив на неї.

Висновки. Підсумовуючи вищевикладене, можна зробити висновок, що еволюція підходів до ролі і значення системи державних закупівель дозволила вважати її інструментом реалізації теорій суспільного добробуту та соціальних благ. Роль системи державних закупівель конкретизується у її правовій, стратегічній, фінансовій, економічній, інформаційній функціях, у їх тісній взаємодії з функцією зворотного зв'язку, інформаційно-аналітичною, профілактично-запобіжною, мобілізуючо-стабілізуючою, науково-пізнавальною та прогнозно-практичною функціями.

З урахуванням досліджених мети, завдань, функцій та принципів системи державних закупівель, а також існуючих підходів до визначення її структури, запропоновано авторський підхід, за яким система державних закупівель – це система економічних відносин між державою та суб'єктами господарювання, що опосередковує створення суспільних благ шляхом купівлі товарів, робіт та послуг з метою задоволення державних потреб на принципах економічності, ефективності, гласності та конкурентності, що в цілому забезпечує виконання правової, стратегічної, економічної, фінансової та інформаційної функцій державних закупівель. У свою чергу вона містить такі елементи як: цільовий блок; об'єкт; суб'єкти господарювання та державу, пов'язаних фінансово-економічними відносинами з приводу предмета закупівлі, що реалізуються за етапами формування програм державних закупівель, безпосереднє їх планування та проведення за одним із видів процедур; обліку, моніторингу та аналізу закупівель. І, на відміну від існуючих, підкреслює значення етапу контролю державних закупівель у його взаємозв'язку з названими етапами та функціями державних закупівель.

Використана література:

1. Афанасьев, М.В. Государственные закупки в рыночной экономике. / М.В. Афанасьев, Н.В. Афанасьева, В.А. Кныш СПб.: Изд-во СПбГУЭФ, 2004. - 244 с.
2. Бурханов У. Государственные закупки / У. Бурханов – Ташкент, 2009. – 168 с.
3. Генеральна угода з тарифів і торгівлі від 15.04.1994[Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=981_003.
4. Державний фінансовий контроль: Навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дисципліни / Н. С. Вітвицька, І. Ю. Чумакова, М. М. Коцупатрий, М. Т. Фенченко. — К.: КНЕУ, 2003. — 408 с. — ISBN 966-574-515-8.
5. Зубар В.В. Формування механізму управління системою державних закупівель в Україні : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук : спец. 25.00.02 «механізми державного управління» / В.В. Зубар. – Запоріжжя, 2010. – 25 с.
6. Колотій В.М. Специфіка ринку державних закупівель / В. М. Колотій // Формування ринкових відносин в Україні. – 2003. – №3. – С. 24–27.
7. Кузнецов К. В. Прокьюремент: тендеры, конкурсы, конкурентные закупки / К. В. Кузнецов. – Питер, 2005. – 368 с. – ISBN: 5-469-00343-4. – Серия «Продажи на 100%».
8. Овсянюк-Берданіна О.Ф. Організаційно-економічний механізм державних закупівель послуг : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук : спец. 08.00.03 «економіка та управління національним господарством» / О.Ф. Овсянюк-Берданіна. – Тернопіль, 2009. – 22 с.
9. Опенишев С.П. Сущность, цель, задачи и функции финансового контроля [Електронний ресурс] / С. П. Опенишев, В. А. Жуков. – Режим доступу: <http://budgetrf.nsu.ru/Publications/Schpalata/1999/bulletin/schpal121999bull12-14-1.htm>.
10. Пін'юс, Г.І. Фінансово - економічний механізм формування конкурентоспроможного ринку державних закупівель: дис. канд. економ. наук : спец. 08. 00. 08 - Гроші, фінанси і кредит : Г. І. Пін'юс; Державний вищий навчальний заклад "Українська академія банківської справи Національного банку України". - Суми: [Б. В.], 2009. - 220 с.

11. Про здійснення державних закупівель [Електронний ресурс] : Закон України від 01.06.2010 № 2289-VI. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2289-17/conv>.
12. Смиринський, В. В. Логістичний менеджмент державних закупівель. Теоретично-правовий та методологічний аспект : монографія / В. В. Смиринський. – Тернопіль : Карт-бланш, 2004. – 390 с. – ISBN 966-7952-28-2.
13. Смотрицкая И.И. Трансформация системы государственных закупок в российской экономике : автореф. дис. на соиск. науч. степени доктора эконом. наук : 08.00.05 – «экономика и управление народным хозяйством (макроекономика)» / И.И. Смотрицкая. – Москва, 2009.
14. Типовий Закон ЮНІСТРАЛ Комісії ООН з права міжнародної торгівлі : офіц. текст : станом на 1994]. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://wap.nau.ua/list/?uid=1042.1.718&title>.
15. Ткаченко Н. Б. Управління державними закупівлями : монографія / Н. Б. Ткаченко. – К. : Книга, 2007. – 296 с..
16. Школьник І.О. Проблеми організації системи державних закупівель в Україні/ І. О. Школьник //Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України: збірник наукових праць/ Держ. вищий навчальний заклад "УАБС НБУ". - Суми: ДВНЗ "УАБС НБУ", 2009. - вип. 27. - С. 21.

REFERENCES:

1. Afanas'ev, M.V., Afanas'eva N.V., Knysh V.A. Public procurement in the market economy [*Gosudarstvennye zakupki v rynochnoy ekonomike*]. 2004, Izd StPSUEF, p. 244.
2. Burkhanov U. Tenders [*Gosudarstvennye zakupki*]. Tashkent, 2009, p. 168.
3. General Agreement on Tariffs and Trade on 04/15/1994 [*Heneral'na uhoda z taryfiv i torhivli vid 15.04.1994*]. Access mode, http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=981_003.
4. Vitvyts'ka N. S., Chumakova I. Yu., Kotsupatryy M. M., Fenchenko M. T. State financial control: specification languages. important among. for self. studying of. Discipline [*Derzhavnyy finansovyy kontrol': Navch.-metod. posib. dlya samost. vyvch. dysypliny*]. Kyiv, KNEU, 2003, p. 408.
5. Zubar V.V. Formation mechanism of public procurement in Ukraine Abstract. dis. for a science. degree candidate. Econ. sciences specials. 25.00.02 "mechanisms of governance" [*Formuvannya mekhanizmu upravlinnya systemoyu derzhavnykh zakupivel' v Ukraini : avtoref. dys. na zdobuttya nauk. stupenya kand. ekon. nauk : spets. 25.00.02 «mekhanizmy derzhavnoho upravlinnya»*]. Zaporozhye, 2010, p. 25.
6. Kolotiy V.M. Specificity of the public procurement market [*Spetsyfika rynku derzhavnykh zakupivel' Formuvannya rynkovykh vidnosyn v Ukraini - Formation of market relations in Ukraine*. 2003, No.3, pp. 24-27.
7. Kuznetsov K. V. Procurement: tenders, competitions, competitive procurement [*Prok'yurement: tendery, konkursy, konkurentnye zakupki*]. St. Petersburg, 2005, p. 368.
8. Ovsyanyuk-Berdanina O.F. Organizational and economic mechanism of procurement services: Abstract. dis. for a science. degree candidate. Econ. sciences specials. 08.00.03 "Economics and Management of the National Economy" [*Orhanizatsiyno-ekonomichnyy mekhanizm derzhavnykh zakupivel' posluh : avtoref. dys. na zdobuttya nauk. stupenya kand. ekon. nauk : spets. 08.00.03 «ekonomika ta upravlinnya natsional'nyim hospodarstvom»*]. Ternopil, 2009, p. 22.
9. Openyshev S.P., Zhukov V. A. Essence, purpose, objectives and functions of financial control [*Sushchnost', tsel', zadachi i funktsii finansovogo kontrolya*]. Access mode: <http://budgetrf.nsu.ru/Publications/Schpalata/1999/bulletin/ schpal121999bull12-14-1.htm>.
10. Pin'kas H.I. Finansovo - economic mechanism of competitive public procurement market: dis. candidate. economy. sciences specials. 08. 00. 08 - Money, Finance and Credit: G. Pinkas, State university, "Ukrainian Academy of Banking of the National Bank of Ukraine." [*Finansovo - economic mechanism of competitive public procurement market: dis. candidate. economy. sciences specials. 08. 00. 08 - Money, Finance and Credit: G. Pinkas, State university, "Ukrainian Academy of Banking of the National Bank of Ukraine."*]. Sumy, 2009, p. 220.
11. On public procurement: the Law of Ukraine of 01.06.2010 № 2289-VI [*Pro zdiysnennya derzhavnykh zakupivel: Zakon Ukrainy vid 01.06.2010 № 2289-VI*]. Access mode: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2289-17/conv>.
12. Smyrychyn'sky V. V. Logistic management of public procurement. Theoretically, legal and methodological aspect: monograph [*Lohistychnyy menedzhment derzhavnykh zakupivel'. Teoretychno-pravovyy ta metodolohichnyy aspekt : monohrafiya*]. Ternopil, 2004, p. 390.
13. Smotritskaya I.I. Transformation of the system of public procurement in the Russian economy: Author. dis. on competition. scientific. degree of Doctor of Economy. Sciences: 08.00.05 - "Economics and Management of the economy (macroeconomics)» [*Transformatsiya sistemy gosudarstvennykh zakupok v rossiyskoy ekonomike : avtoref. dis. na soisk. nauch. stepeni doktora ekonom. nauk : 08.00.05 – «ekonomika i upravlenie narodnym khozyaystvom (makroekonomika)»*]. Moscow, 2009.
14. Model Law YUNISTRAL United Nations Commission on International Trade Law: off. text: as of 1994 [*Typovyy Zakon YuNISTRAL Komisiyi OON z prava mizhnarodnoyi torhivli : ofits. tekst : stanom na 1994*]. Access mode , <http://wap.nau.ua/list/?uid=1042.1.718&title>.
15. Tkachenko N. B. Management of public procurement: a monograph [*Upravlinnya derzhavnyy zakupivlyamy : monohrafiya*]. Kyiv, Book, 2007, p. 296.

16. Shkol'nyk I.O. Problems of organization of public procurement in Ukraine [Problemy orhanizatsiyi systemy derzhavnykh zakupivel' v Ukraini]. *Problemy i perspektyvy rozvytku bankivs'koyi systemy Ukrainy: zbirnyk naukovykh prats'. Derzh. vyshchyy navchal'nyy zaklad "UABS NBU" - Problems and prospects of Ukraine's banking system: a collection of research papers. State. University "UABS Bank."*, 2009, No. 27, p. 21.

Рецензія: д.е.н., проф. ШКОЛЬНИК І.О.

Reviewed: Dr., Prof. Shkolnyk I. O.

Received: October, 2012

1st Revision: November, 2012

Accepted: November, 2012

